

Samenwerking is voorwaarde voor succes

Duurzaam aanbesteden

Het nieuwe gemeentehuis van Bronckhorst is duurzaam aanbesteed. Die aanpak past in het streven om de meest duurzame gemeente van Nederland te worden.

Gemeente Venlo gebruikt koffiebekers gemaakt op het principe van Cradle-to-cradle.

Meer gemeenten gaan over op LED-verlichting.

Er zijn criteria voor duurzaam inkopen en er zijn ambities. Wat doe je als die ambities anders zijn dan de criteria, of deze nog niet zo integraal zijn uitgewerkt? Door creativiteit te stimuleren wordt niet alleen aan het criterium prijs voldaan, maar is in een aantal gevallen een project of inkoop gerealiseerd die nog duurzamer is, dan beoogd.

Schoolvoorbeeld van duurzaam aanbesteden is de bouw van het nieuwe stadhuis in Bronckhorst. Deze Gelderse gemeente, in 2005 ontstaan door een fusie, wil de meest duurzame gemeente van Nederland worden. Het gemeentehuis is sinds 1 januari dit jaar in gebruik, dient als vlaggenschip en kreeg van het ministerie van Economische Zaken het predikaat 'meest duurzame gemeentehuis van Nederland'. Het verbruikt liefst 64% minder energie dan een standaard kantoorgebouw.

'We kregen van het gemeentebestuur de opdracht een zo duurzaam mogelijk gemeentehuis te bouwen, dat onderhoudsarm is en mee kan groeien met organisatieontwikkelingen. Er werden vooraf geen normen gesteld, zoals verplicht dubbel glas of warmtekrachtkoppeling. We moesten zelf uitzoeken hoe de duurzaamheid het beste gerealiseerd

kon worden binnen het vastgestelde budget. De raad en het college wilden met deze aanpak creativiteit en innovatie stimuleren. Dat is een zeer leerzaam traject geweest', zegt Barbara de Leeuw van het projectbureau nieuwbouw. 'Samenwerking, transparantie en oog houden voor wederzijdse belangen is de sleutel tot succesvol aanbesteden', weet zij. Zo zijn de aannemers niet alleen gekozen op de laagste prijs. Maar ook op kennis en ervaring op het gebied van eerdere duurzame projecten en communicatieve vaardigheden van de projectleiders. Hun presentaties werden beoordeeld samen met gedragsdeskundigen. 'Goede communicatie is belangrijk. Er was van meet af aan een intensieve wisselwerking tussen de opdrachtgever, de architect en de aannemer. Er werd goed naar elkaar geluisterd. Tot op het laatste moment zijn er ver-

Bakkie troost

Venlo en de regio Venlo hebben in 2007 het principe van cradle to cradle als eerste regio ter wereld omarmd. Om samen met alle betrokken partijen te laten zien dat een duurzame wereld geen utopie is, maar werkelijkheid wordt. Dat geldt ook voor aanbestedingen, tot aan koffiebekers toe. De gemeente Venlo heeft met recyclebare koffiebekers de eerste duurzaamheidsprijs gewonnen, een initiatief van het Klimaatverbond en de Vereniging Nederlandse Gemeenten om duurzame aanbesteding beter op de kaart te zetten. Venlose ambtenaren drinken hun Fair Trade-koffie uit bekers die volledig verwerkt kunnen worden tot tissues en toilet papier.

'Het is verstandig eerst een draagvlak te creëren voordat de opdracht wordt aanbesteed. Daarom hebben we een prijsvraag onder de werknemers uitgeschreven met de wens een gesloten productieketen te creëren volgens het cradle-to-cradleprincipe', zegt wethouder Mark Verheijen. 'Vanaf het begin is druk onderhandeld met bedrijven over hoe zij kunnen bijdragen aan deze

doelstelling. Vaak is sprake van een kip- of- eiprobleem: de vrager denkt dat er geen aanbod is, en de leverancier zegt dat er geen vraag is. Déél die vraag dus met elkaar en kijk hoe ver je samen kunt komen.'

Samen met de leverancier van de bekers en de afvalverwerker werd een creatieve oplossing bedacht door de gemeente. De ingezamelde bekers, gemaakt van biograndstoffen en geleverd door Moonen Packaging, worden aangeboden aan Van Houtum Papier in Swalmen en het Essent Milieustation. Van Houtum maakt er hygiënapapier van en Essent compost. De overstap van plastic naar papieren bekers kost wel extra geld. De bekers zijn met vijf cent per stuk vijf keer zo duur. Om de kosten binnen de perken te houden, wordt de ambtenaren in een campagne gevraagd één beker per dag te gebruiken. 'Dat is niet makkelijk', erkent wethouder Verheijen. 'Alles houdt verband met menselijk gedrag. Onze medewerkers moeten er nog aan wennen.'

Geen normen, maar doelen

Bij de aanbesteding van OV-concessies heeft de provincie Gelderland er niet voor gekozen om normen voor te schrijven, zoals verplicht rijden op groen gas. 'Als je een techniek gaat verplichten, mis je verdergaande ontwikkelingen. In plaats daarvan is bewust gekozen voor het stellen van doelen, zoals verlaging van CO₂-emissies. Het is dan aan de vervoerders zelf om dat op eigen, creatieve wijze te bereiken.' Dat zegt Mireille Wösten van het Interprovinciaal Overleg.

Voor het concessiegebied De Achterhoek/Rivierenland was de eis 15 procent reductie vergeleken met 1998 en voor De Veluwe was dat 10 procent. Daarnaast was er een wens van de provincie per gebied. En: als er een fors hogere reductie wordt gehaald dan vereist, krijgt de vervoerder een jaarlijkse bonus van een half miljoen. 'Door die CO₂-plafonds neer te zetten gaan de vervoer-

ders heel goed kijken hoe ze het energiegebruik verder kunnen verlagen. Dat werkt erg goed, ongelooflijk. In de Achterhoek is een CO₂-besparing van 40 procent gerealiseerd en op de Veluwe zelfs een van 60 procent.'

De daling wordt bereikt door met lichtgewichtbussen te rijden, alleen grote bussen in te zetten tijdens de spits, de chauffeurs te trainen om te rijden volgens het Nieuwe Rijden, andere motorolie te gebruiken die brandstof spaart en stationair draaiende motoren die na een paar minuten vanzelf afslaan. 'Dergelijk laaghangend fruit is sowieso aantrekkelijk, omdat het geld oplevert.' Controle van de CO₂-reductie is eenvoudig. De vervoerders hebben een eigen tankstation en moeten jaarlijks hun brandstofverbruik melden met een accountantsverklaring. Bovendien is bekend hoeveel kilometers ze rijden.

beteringen aangebracht in het bestek.' Normaal leven er nogal wat vooroordelen in de bouwwereld, aldus De Leeuw. Vooral architecten en aannemers staan nogal eens op gespannen voet met elkaar. 'Wij wilden het hele proces beter begeleiden, zodat ze meer zouden samenwerken. Dat klinkt misschien soft. Maar ik geloof erin en het werkt. Dat zie je aan het resultaat.' ■

Op de website www.platformduurzameoverheden.nl en www.senternovem.nl/duurzaaminkopen/ zijn tientallen voorbeelden te vinden van vindingrijke en duurzame aanbestedingsprojecten.

Duurzaamheidscriteria

De duurzaamheidscriteria van Agentschap NL zijn beschikbaar. Ze zijn er voor gebouwen, grond-, weg- en waterbouw, vervoer, beheer openbare ruimte, apparatuur en facilitaire zaken. Gekozen materialen, technieken en uitvoering mogen niet belastend zijn voor het milieu. Behalve milieucriteria zijn er nu ook sociale criteria in ontwikkeling om negatieve gevolgen van inkoop en aanbesteding te voorkomen. Denk hierbij aan kinderarbeid, slechte beloning en lage productprijzen in arme landen.

De leverancier van de goederen of diensten is zelf verantwoordelijk voor de naleving van deze normen. Dat kan door te verklaren dat hij geen risico's voorziet, door zich aan te sluiten bij een erkend keteninitiatief (zoals Fair Trade) of door aan te tonen dat hij een redelijke inspanning heeft geleverd om de normen na te leven, risico's te mijden en schendingen tegen te gaan.